

ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКИЯ ПОТЕНЦИАЛ НА СПАРКИ АД РУСЕ

д-р инж. ик. Мирослав Ганчев

Анотация: *Определяне на икономическия потенциал на Спарки АД Русе: Определяне на икономическия потенциал е от съществено значение за съществуването на промишлено предприятие на пазара и вземане на стратегически решения и изготвяне на бизнес план за действие в краткосрочен и дългосрочен период.*

Ключови думи: *икономически потенциал, стратегически план, ефективност и др.*

Abstract: *Determining the economic potential of Sparky AD: Determining the economic potential is essential to the existence of industrial enterprise in the market and making strategic decisions and drawing up a business plan for action in the short and long term.*

Key words: *economic potential, strategic plan, efficiency, etc.*

ВЪВЕДЕНИЕ

Като показател и критерий за ефективността от използването на икономическия потенциал, ще използваме коефициента за потенциалните възможности на предприятието, който се изчислява като отношение между потенциалната печалба и фактическата такава за определен период от време.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Предприятието, което ще разгледаме е Спарки АД Русе и е със стогодишна традиция в областта на машиностроенето.¹ Основната дейност на Спарки АД, гр.Русе е производство и търговия със земеделски, транспортни, пътно-строителни и други машини и съоръжения, лизингова дейност и отдаване под наем. Дружеството произвежда обработени и заварени конструкции за повдигателни и пътностроителни съоръжения, селскостопански машини, мотокари, селскостопански машини и др.

Първият етап в анализа на ефективността от използването на икономическия потенциал е анализ на данните в стойностно изражение. Разгледани са стойностните показатели за няколко периода. В случая се разглеждат данните за шест периода. Данните, с които разполагаме, са взети от счетоводните документи, годишните фи-

¹ Краткото резюме и представяне на Спарки АД, Русе от историческа и правна гледна точка е следното:

Спарки АД, гр.Русе, е с предмет на дейност производство и търговия със земеделски, транспортни, пътно-строителни и други машини и съоръжения, лизингова дейност и отдаване под наем. Спарки АД е основано през 1907 г. като немска „Машинна фабрика Евгени Мюлхауль и СИНЕ“ за земеделски машини, мелнично оборудване и турбини. В периода 1947-1980 г. Фирмата се е специализирала в областта на селскостопанското машиностроене, а през 1980-1990 г. в транспортно-строително машиностроене. През 1989 г. фирмата е преименувана на Агромашинна Русе. През 1997 г. Sparky GmbH, Берлин, закупува 70% от капитала на Дружеството от Агенцията за приватизация и от този момент дружеството се преименува от Агромашинна ЕАД на Спарки АД.

нансови отчети за приходите и разходите, счетоводния баланс, които ежегодно се обявяват в Търговския регистър до 30 юни следващата на отчетната година съгласно чл. 38, ал. 1, т. 1 от Закона за счетоводството. [1]

Да разгледаме как стоят нещата в Спарки АД за 2008 г.: Тук се вижда прираст на някои обемни показатели, освен намаление на разходите за суровини и материали (намаление с 25,6% в сравнение с 2007 г.), разходите за обичайна дейност (намаление с 44,6% в сравнение с 2007 г.), печалбата от обичайна дейност (намаление с 30% в сравнение с 2007г.) и съответно и оптимизиране на числеността на персонала (намаление с 52 човека или 8,2% в сравнение с 2007 г.). Предполагаме, че увеличението на заплащането на труда е свързано с оптимизирането на персонала и повишаването на заплатите.

За следващия период 2009 г. има намаление на всички стойности като се започне с разходите за персонала с 56% в сравнение с 2008 г., разходите за суровини и материали с 83% в сравнение с 2008 г., разходите за обичайна дейност с 40% в сравнение с 2008 г., намаление на първоначалната стойност на производствените дълготрайните активи с 24,2% в сравнение с 2008 г., намаление средносписъчната численост на персонала с 52,4% в сравнение с 2008 г. и отчитане на загуби от обичайна дейност.

За период 2010 г. има също намаление на разходите за персонала с 10% в сравнение с период 2009 г. Налице е увеличение на разходите за суровини и материали с 45% в сравнение с 2009 г., което води и до увеличение на разходите за обичайна дейност с 26% в сравнение с 2009 г. Намаление има на първоначалната стойност на производствените дълготрайните активи с 40%. Извършена е и тотална оптимизация на персонала с 78 човека или с 28%. От всичко посочено до момента се вижда, че загубите от обичайна дейност са по-малки в сравнение с 2009 г. с 42%. Кризата в световен мащаб е повлияла на дейността на предприятието, т.к. огромна част от продукцията им е за износ.

Нещата за 2011г. са малко по-благоприятни. Тук се отчита и повишаване на стойностите на някои показатели в сравнение с 2010 г. Има повишаване на разходите за персонала с 66% в сравнение с 2010 г. Увеличават се разходите за материали с 213% в сравнение с 2010 г. Това води след себе си до увеличаването на разходите за обичайна дейност с близо 84% в сравнение с 2010 г. и съответно до увеличаване на себестойността на продукцията. Намалението на първоначалната стойност на дълготрайните активи е с 23,2%. Наети са допълнително 112 човека, с което се обяснява увеличението на разходите за персонала. Но независимо от увеличените разходи, предприятието не може да излезе на печалба и загубата е по-малка в сравнение с 2010 г., т.е. с 61% в сравнение с 2010 г.

За 2012 г. нещата са в следния вид. Увеличение на почти всички показатели с изключение на разходите за суровини и материали и разходите за амортизация в сравнение с 2011 г. Тук имаме увеличение на разходите за възнаграждения и осигуровки на персонала с 11% в сравнение с 2011г. Увеличение на разходите за обичайна дейност, което както знаем също рефлектира върху стойността на продукцията, е с 28% повече в сравнение с 2011 г. Тук е налице леко повишаване на първоначалната стойност на дълготрайните активи с 4% в сравнение с 2011 г. Имаме и увеличение на персонала с 13 човека или с 4% в сравнение с 2011 г. Печалба и през тази година няма като причините са посочени по-горе, но за сметка на това загубата е по-малка с 18% в сравнение с 2011 г.

По нататъшните действия и насоки за изследване на икономическия потенциал е свързан с прехода от обемни показатели към структурни показатели. Целта е анализ и определяне на тенденциите във връзка с изменение на дейността на предприятието и влиянието на всички тези изменения върху показателите за активност на предприятието.

Стойностната структура на производството (S) е отношението между разходите за обичайна дейност (Σ) и разходите за възнаграждения и осигуровки (V) в хил.лв. и за 2007г. е отношението[3]:

$$S = \frac{V}{\Sigma} \quad (1.1.)$$

Стойностната структура на производство за Спарки АД е съответно: за 2007 г. е 7,34, за 2008г. – 3,77, за 2009 г. – 5,23, за 2010 г. – 7,29, за 2011г.– 8,10, за 2012 г.– 9,39.

Органическата структура на производството (h) се определя като отношение между първоначалната стойност на дълготрайните активи – ДМА и разходите за възнаграждения и осигуровки V е [4]:

$$h = \frac{DMA}{V} \quad (1.2.)$$

Съответно за Спарки АД се получават следните данни: за 2007 г. е 2,29, за 2008 г. е 2,61, за 2009 е 4,51, за 2010 г. е 3,02, за 2011 г. е 1,40, за 2012 г. е 1,32.

Капацитетът на оборудването (K) е отношението между стойностната структура на производство (S) и органическата структура (h):

$$K = \frac{S}{h} \quad (1.3.)$$

Капацитетът на оборудването за Спарки АД за изследвания период е: за 2007 г. е 3,21, за 2008 г. е 1,44, за 2009 г. е 1,16, за 2010 г. е 2,41, за 2011 г. е 5,78, за 2012 е 7.12.

Средният оборот на производствените активи (СОПА) са определя със следния израз:

$$СОПА = \frac{s+1}{h} \quad (1.4.)$$

За Спарки АД: за 2007 г. – 3,65, за 2008 г. – 1,83, за 2009 г. – 1,38, за 2010 г.– 2,74, за 2011г. – 6,5, за 2012 г.– 7,88.

Коефициентът на осигуреност с ДМА (K_{DMA}) се определя от отношението между първоначалната стойност на дълготрайните активи и средносписъчната численост на производствения персонал се определя по формулата[4]:

$$K_{DMA} = \frac{DMA}{q} \text{ в хил.лв./ч.} \quad (1.5.)$$

Коефициентът на осигуреност с ДМА за Спарки АД е следния: за 2007 г. е 21,70, за 2008 г. е 29,11, за 2009 г. е 46,42, за 2010 г. е 39,02, за 2011 г. е 19,21, за 2012 г. е 19,17.

Нормата на нетните приходи (ННП) е отношението между печалбата от обичайна дейност и разходите за възнаграждения и осигуровки на персонала и е[2]:

$$\text{ННП} = \frac{\text{П}_\text{о}}{V} \quad (1.6.)$$

Нормата на нетните приходи за Спарки АД за изследвания период е следната: за 2007г. – 1,37, за 2008 г. – 0,89, за 2009 г. е (-3.68), за 2010 г. е (-2,34), за 2011г. е (-0.54), за 2012 г. е (-0.4).

Нетното производство(НП) се определя по следния начин:

$$\text{НП} = \frac{V \cdot (1 + \text{ННП})}{S}, \quad (1.7.)$$

където за V – разходите за обичайна дейност,
S – стойностна структура на производство.

Данните за нетното производство за изследвано предприятие – Спарки АД са: за 2007 г. – 14330 х.лв., за 2008 г. – 12326 х.лв., за 2009 г. – (-7675 х.лв.), за 2010 г. – (-3457 х.лв.), за 2011 г. – 1967, за 2012г. – 2836 х.лв.

Печалбата се получава като от нетното производство се извадят разходите за възнаграждения и осигуровки. За Спарки АД за 2007г. е 8280 х.лв., за 2008 г. е 5811 х.лв., за 2009 г. – (-10538 х.лв.), за 2010 г. – 6037 х.лв., за 2011г. – (-2311 х.лв.), за 2012г. – (-1893 х.лв.).

Капиталоемостта на нетната продукция (В) се изчислява като отношението между първоначалната стойност на дълготрайните активи и нетното производство и за Спарки АД се получава съответно за 2007г. 0,96, за 2008г. е 1,38, за 2009г. е (-1.68), за 2010 г. е (-2.26), за 2011г. е 3,04, за 2012г. е 2,19.

Нормата на потребление е отношението между капиталоемостта на нетната продукция и органическата структура на производство и за Спарки АД се получава: за 2007г. е 0,42 х.лв., за 2008 г. е 0,53 х.лв., за 2009 г. е 0,37 х.лв, за 2010 г. е (-0.75 х.лв), за 2011 е 2,17 х.лв., за 2012 е 1,66 х.лв.

Нормата на натрупване (спестяване, събиране) N се определя със следната формула:

$$N = 1 - \frac{B}{H}, \quad (1.8.)$$

Където В – капиталоемост на нетната продукция,
H – органическа структура на производството.

Нормата на натрупване за 2007 г. за Спарки АД е 0,58, за 2008 г. – 0,47, за 2009 г. – 1,37, за 2010 г. – 1,75, за 2011г. – (-1.16), за 2012 г. – (-0.66).

Потенциалът на натрупване или потенциалния прираст на производствените дълготрайни активи се получава по следния начин:

$$\text{Потенциал на натрупване} = N \cdot m, \quad (1.9.)$$

Където N – нормата на натрупване и m – печалбата в х.лв.

Потенциалният прираст на производствените дълготрайни активи за Спарки АД за 2007 г. е 4802,40 х.лв., за 2008 г. – 2731,17 х.лв., за 2009 г. – (-14437,06 х.лв.), за 2010 г. – (-10564,75 х.лв.), за 2011 г. – 2680,76 х.лв., за 2012 г. – 1249,38 х.лв.

Стойността на потенциалните производствените дълготрайни активи се получава като сума от потенциалния прираст на производствените активи и първоначалната стойност на дълготрайните активи и за Спарки АД за 2007 г. е 18627,40 х.лв., за 2008 г. – 19758,17 х.лв., за 2009 г. – (-1533,06 х.лв.), за 2010 г. – (-2760,75 х.лв.), за 2011 г. – 8672,76 х.лв., за 2012 г. – 7479,38 х.лв.

Потенциалната печалба (ПП) се определя със следното съотношение и за Спарки АД за 2007 г. се получава:

$$ПП = \frac{(ННП) \cdot (ПДА)}{S+1}, \text{ в хил.лв.} \quad (1.10.)$$

Данните за изследвания период са: за 2008 г. – 3686,54 х.лв., за 2009 г. – 905,56 х.лв., за 2010 г. – 779,27, за 2011 г. – (-514.65 х.лв.), за 2012 г. – (-287.47 х.лв.).

Потенциалната нетна продукция (ПНП) в х.лв.:

$$ПНП = \frac{(ПДА) \cdot (1+ННП) \cdot (1-N)}{B} \quad (1.11.)$$

Резултатите от изчисленията за Спарки АД са: за 2007 г. – 19314,29 х.лв., за 2008 г. – 14341,85 х.лв., за 2009 г. – 904,87 х.лв., за 2010 г. – 1227,68 х.лв., за 2011 г. – 2834,62 х.лв., за 2012 г. – 3401,58 х.лв.

Потенциалната работна заплата (ПРЗ) се получава по следния начин:

$$ПРЗ = (ПП) / \left(\left(\frac{h}{B} \right) - 1 \right) \quad (1.12.)$$

Съответно за Спарки АД данните са следните: за 2007 г. – 2201,37 х.лв., за 2008 г. – 4142,18 х.лв., за 2009 г. – (-245,41 х.лв.), за 2010 г. – (-333,02 х.лв.), за 2011 г. – 953,06 х.лв., за 2012 г. – 718,68 х.лв.

Потенциалната производителност на труда (в хил.лв.) – ППТ се определя се определя със следната формула, а именно:

$$ППТ = \frac{((ННП)+1)}{h} \cdot (Кдма) \quad (1.13.)$$

Резултатите за Спарки ООД: за 2007 г. – 22,45, за 2008 г. – 21,08, за 2009 г. – (-27.58), за 2010 г. – (-17.31), за 2011 г. – 6,31, за 2012 г. – 8,71.

От прегледа на данните могат да се направят някои съществени изводи за изследваните шест години от работата на предприятията, както и влиянието на икономическата криза върху дейността на предприятието. Това е свързано и с влошаването

на някои показатели. Това е свързано с влошаването на някои показатели, а именно: През 2008 г. се отчита намаление на капацитета на оборудване за Спарки АД с 45% спрямо предходната година, като в резултат на това е намален средния оборот на производствените активи. Увеличен е коефициента на осигуреност с ДМА, което е положителна тенденция, но от друга страна имаме повишаване на показателя за органическа структура на производството с 14% и нормата на потребление с 26%, което е добре за потенциала на предприятието. От друга страна капиталоемкостта на нетната продукция е увеличен с 44% в сравнение с 2007 г., което е отрицателна тенденция. А това води след себе си и до намаляване на печалбата на предприятието с 30% в сравнение с предходната година.

За 2009 г. са налице следните изменения на показателите за Спарки АД: Намаление на капацитета на оборудването с 19%, увеличение на органическата структура на производството с 73%, увеличение на коефициента на осигуреност с ДМА с 60%, което е свързано и с значително намаляване на капиталоемкостта на чистата продукция, нормата на потребление и намаляване на оборота на производствените активи с 25%. Значителното намаляване на последния показател е удар върху дейността на предприятието. Това е годината, в която предприятията от отрасъл „Машиностроене“ почувстваха осезаемо влиянието на икономическата криза, защото огромна част от продукцията е за износ. За първи път предприятието отчита загуба и това се дължи и на инвестиции в оборудване, заеми и др.

Ситуацията в Спарки АД за 2010 г. е: Имаме положително нарастване на капацитета на оборудването с 107,8%, намаляване на коефициента на осигуреност на ДМА с 16%, което води след себе до намаление на капиталоемкостта на чистата продукция и намаляване на нормата на потребление. Единственото положително за този период е по-малката загуба на предприятието.

Следващият за Спарки АД период 2011г. е свързан с значително нарастване на капацитета на оборудването с 140%, чувствително намаляване на коефициента на осигуреност с ДМА в предприятието с 49%, намаляване на органическата структура на производството с 46%, нарастване на капиталоемкостта на чистата продукция, което е отрицателно явление и като компенсация на това е нарастването на нормата на потребление и намаляване на загубата в сравнение с предходната година.

За Спарки АД 2012 г. се отличава с увеличение на капацитета на оборудването с 23,2%, незначително намаление на коефициента на осигуреност с ДМА с 0,2%, положителна тенденция към намаление на капиталоемкостта на чистата продукция с 27,7% и намаление на органическата структура на производството с 5,7%, увеличение на средния оборот на производствените активи с 21,2% в сравнение с предходната 2011 г. Отрицателната тенденция е към намаляване на нормата на потребление с 23%, която се компенсира от намаляване на загубата на предприятието в сравнение с предходната година, като за 2012 г. е в размер на 1878000 лева.

Методът на оценка за използването на икономическия потенциал се изразява чрез потенциалните нива на някои икономически показатели. Потенциалните стойности на показателите намират изражение в отчетните стойности на показателите за съответния отчетен период, следващ разгледания. Както се посочи по-горе, оценката на икономическия потенциал на предприятието се извършва чрез съпоставяне на потенциалните стойности на показателите, изчислени по данни за предходния период с фактическите данни за отчетния период и при получаването на отрицателен резултат имаме неизползване на икономическия потенциал или резервите, а положителната стойност представлява прираст на икономическия потенциал за сметка на подобряване на структурата на производство и др.

От анализа на данните могат да се направят някои изводи за Спарки АД: За разглеждания период 2008 г. има неизползване на производствените ДМА, съответно и коефициента на осигуреност с ДМА, както и нетната продукция. Всички други показатели превишават потенциалните стойности на показателите, като фактическата стойност на производствените ДМА не достига и 50% от потенциалната стойност. През 2009 г. се отчита неизползване на печалбата, нетната продукция и всички други показатели прехвърлят стойността на потенциалните стойност на съответните показатели. Това е в резултат или на намаляване на наетите работници, с което са намалени разходите за заплати и осигуровки, или намаляване на стойността на производствените ДМА и оттам повишаване коефициента на осигуреност с ДМА, като производителността е почти същата в сравнение с предната година. Това е в резултат на настъпилата икономическа криза и свиването на пазара в страната и в чужбина. За 2010 г. има непълно използване на потенциала на печалбата и нетната продукция. Останалите фактически показатели за съответния отчетен период прехвърлят потенциалните стойности. Наблюдава се намаляване на стойността на производствените ДМА, незначително изменение на коефициента на осигуреност с ДМА, работната заплата и производителността на труда. За период 2011 г. положението е аналогично, като е налице непрехвърляне на потенциалните стойности за повечето показатели. Отново има намаляване на производствените ДМА, съответно коефициента на осигуреност с ДМА. Аналогично е положението и за период 2012 г.

При извършването на тези сравнения на фактическите резултати от функционирането на предприятието в сравнение с техните потенциални стойности се констатира, че всяко предприятие има резерви относно използването на икономическия потенциал. Необходимостта от такъв анализ се състои в повишаване на възможностите за най-ефективно производство без допълнителни разходи и загуби, и то като се използват скритите възможности на предприятието, които реално съществуват и не са използвани към настоящия момент. Мнението на видни икономисти относно резервите на предприятието е, че те представляват неизползвани в настоящия момент възможности за ръст на производството, което представлява вътрешно-производствени ресурси на предприятието. За целта трябва да се подобрят възможностите за използването на ресурсите на предприятието по пътя на по-нататъшно усъвършенстване на техниката, технологиите, организацията на производство и труд, а така също и ликвидиране на излишни разходи. Под излишни разходи се разбира производствените загуби. Това е тази част от общия обем на ресурсите на производствения процес (работна сила, средства и предмети на труда), която в текущия период е била изразходвана без получаването на продукция.

Структурно-целевият анализ е основан на предположението за най-ефективно използване на всички елементи на производствения процес: работна сила, средства на труда и предмети на труда.

Табл. 1.1. Структурни коефициенти на Спарки АД през 2012 г.

Показатели	Спарки ЕАД
Стойностна структура	9,39
Органическа структура	1,32
Капацитет на ДМА	7,12
Среден оборот на производствените активи в брой	7,88
Коефициентна осигуреност с ДМА, х.лв./ч.	19,17
Капиталоемкост на чистата продукция	2,19
Норма на потребление, х.лв.	1,66
Норма на натрупване	-0,66

Пътят за повишаване и усъвършенстване на използването на икономическия потенциал в отрасъл „Машиностроене“ преминава през две направления на действие: оптимизиране на използването на икономическите ресурси и усъвършенстване на структурата на стопанска дейност на база структурни модели.

Едно от главните направления за повишаването на ефективността от използването на икономическия потенциал е осигуряването на висока степен на използване на потенциалните възможности на всички нива от дейността на предприятието. Като методическа основа на това направление се явява оптимизирането на характеристиките на елементите на потенциала за обезпечаването на максимална възвръщаемост при минималното им количество. Ако разгледаме нещата на всяко едно ниво – например, при ниво на производствена дейност, то повишаването на ефективността на производствения потенциал се явява оптимизиране на ресурсите на производство. За съответното оборудване, технологии и съоръжения, са нужни добре подготвени служители с определена квалификация и образование. Това оборудване трябва да отговаря на съответното производство и да е в крак с най-съвременните тенденции в този бранш.

Относно мениджърската дейност може да се каже, че тя е отговорна за оптимизиране на техническото, технологичното и организационно ниво на труд и осигуряване на необходимата информация за потребностите на производствените отдели. От гледна точка на стопанската дейност, за оптимизиране на използването на ресурсите на предприятието е необходимо да се вземат предвид външните и вътрешни фактори относно дейността. За целта се съставя бизнес-план за действие на предприятието в краткосрочен и дългосрочен план, в рамките, на който се извършва: оценка на пазара на продукцията, проучване на конкурентите, разработване на оптимален по брой и качество асортимент продукция.

Не по-малко важно е да се състави план за евентуална рекламна стратегия и едно добро съчетание между възможностите на предприятието и потребностите на вътрешния и външен пазар. За най-висшето ниво, а именно институционалното, пътищата за повишаване на ефективността от използване на икономическия потенциал е оптимизиране на действията на всички нива, а именно – стопанско, инвестиционно и финансово, като се оптимизира структурата на капитала. Анализът се извършва на основата на това, каква е печалбата на предприятието, която остава в самото предприятие. Нужно е оптимизиране на средствата на предприятието за осигуряването на оборотни средства с цел да не се получи недостиг на едни за сметка на други и по този начин да има производствен престой.

Относно структурния потенциал, неговото влияние се проявява или в неизползването от предприятието на потенциалните възможности в резултат на влошаване на структурната дейност, или от получаването на допълнителни възможности от функционирането на предприятието чрез използване на ресурсите. Препоръките могат да се дават с цел оптимизиране на съотношението между използван и потребен труд. Като пример за такава препоръка, според група учени, относно динамиката на изменение на структурните коефициенти на изследваното предприятие следва да бъде разработено такова съотношение на отделни индекси като индекса за темп на ръст на такива показатели като печалба, материални разходи, разходи за работна заплата, стойност на производствените ДМА и числеността на персонала, като съотношението е следното:

$$I_m > I_c > I_v > I_{п.дма} > I_T,$$

Където I_m – темпове на нарастване на печалбата,
 I_c – темпове на нарастване на материалните разходи,
 I_v – темпове на нарастване на работната заплата,
 $I_{\text{пдма}}$ – темпове на нарастване на производствените ДМА,
 I_T – темп на нарастване на числеността на персонала.

Допълнително условие на дадените до момента съотношения се явява темпа на ръст на оборотните активи да превишава темповете на нарастване на основните производствени ДМА. От проведените изследвания могат да се направят и практически препоръки за планирането на дейността на предприятията от сектор „Машиностроене“. От гледна точка на ретроспективния анализ може да се даде комплексна оценка за степента за развитие на съответното предприятие на база данните и изчислените показатели за структурата на производството. Чрез стратегическото и оперативното планиране се предсказват с висока степен на вероятност икономическите последици от взетите решения. Може да се предвиди и изчисли и икономическия ефект от усъвършенстване на вътрешната структура на предприятието. Като друг ефект се има предвид и ефективността в резултат на инвестиране на средства в развитието на производството. Изследването се извършва на база изчисляване на структурни коефициенти и анализ на взетите решения. Не на последно място е необходимостта от контрол на начина на използване на човешките и производствени ресурси.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

На основата на проведеното изследване препоръчам на Спарки АД Русе повишаването на ефективността от използването на икономическия потенциал да намери израз в оптимална структура на производствените ресурси, които да формират високи финансови резултати и в следствие на това осигуряване на оптимална структура на капитала, на база на който може да се прогнозира възможностите за развитие в дългосрочен план на предприятието.

Литература

1. ЗАКОН ЗА СЧЕТОВОДСТВОТО-Обн.ДВ.бр.98 от 16 Ноември 2001 г., в сила от 01.01.2002 г., посл. доп. ДВ. бр.95 от 8 Декември 2015 г.
2. Андреев, К.Е. Экономический потенциал промышленного предприятия и его использование. Дис...канд. экон. наук. М., 2008
3. Ветров, А.А. Структурно-целевой анализ экономического потенциала предприятия: теория и методология.- Саратов: Изд-во Саратовского гос.ун-та, 1989.-с.285.
4. Марушков, Р.В. Оценка использования экономического потенциала предприятия, Дис...канд. экон. наук.М., 2000.

За контакти:

д-р инж. ик. Мирослав Ганчев, тел.: 0889407589, 0893717654
e-mail:m_ganchev@abv.bg